

RESUM

SIGNES DE *MONO NO AWARE*, *WABI SABI* I *YŪGEN* AL *LAND ART* EUROPEU DE LA DÈCADA DELS 70. LES PASSEJADES DE HAMISH FULTON I RICHARD LONG COM A EXEMPLES PARADIGMÀTICS.

En aquest estudi analitzem les analogies estètiques i filosòfiques entre els tres termes orientals principals de l'edat mitjana japonesa: *mono no aware*, *wabi sabi* y *yūgen* i el 'art de la terra' sorgit a Europa en la dècada dels setanta anomenat també *Land Art*. Cal destacar, que hem optat per incloure en aquest estudi únicament la vessant europea de *Land Art*, més que per la necessitat de delimitar una investigació d'aquesta índole, per les discrepàncies que sorgeixen entre els *Earthworks* nord-americans i l'art medieval oriental.

Les concomitàncies trobades entre el 'art de la terra' i l'art medieval japonès constitueixen el resultat d'una recerca, empresa per occident, que va més enllà de l'àmbit purament artístic, ja que respon a qüestions filosòfiques, socials i culturals sobre noves maneres de experimentar l'existència. Podem trobar els primers signes d'aquestes influències extrem-orientals en la ruptura amb la concepció clàssica de l'art, és a dir, en el romanticisme. L'art romàntic, amb la seva nova visió de la natura, va suposar la revalorització del paisatge com autèntic protagonista d'una obra. Els artistes *Land Art*, rescatant la categoria del sublim en l'art, proposen una nova relació entre l'home i la natura, basada en el respecte i comprensió de la mateixa, molt pròxima a axiomes orientals. No en va, ha estat en les obres inicials de *Land Art* europees on crítics contemporanis han trobat majors similituds amb l'estètica medieval japonesa. Dos han sigut els artistes 'viatgers' al voltant dels quals han proliferat les comparacions amb l'art *zen*: Richard Long i Hamish Fulton. En el cas d'aquest últim, autors com Robert C. Morgan han fet al·lusions explícites a la relació existent entre el *zen* i la cosmovisió de l'artista, les trobem en l'article 'Hamish Fulton: El residu de la visió / L'obertura de la ment', dins del llibre "De l'art a la idea: Assaigs sobre art conceptual" editat per Akal l'any 2003. També el mateix artista ha fet declaracions sobre la influència de l'art *zen* en la seva obra, podem veure-ho en: "Higurashi: Spiritual consequences of walking on the land", Kitakyushu: Center for Contemporary Art, 1999. Pel que fa a Richard Long, la proximitat de la seva obra a l'art de l'edat mitjana japonesa és un tema recurrent en els escrits d'Anne Seymour, entre els quals destaquem el pròleg al catàleg "Pedres" de Richard Long: 'L'estany de Bashō - una nova perspectiva', editat per la direcció general de Belles Arts i arxius del Ministeri de cultura, en 1986, així com també en els de Gloria Moure, molt especialment en el seu pròleg al catàleg *Spanish Stones*, editat per la Diputació de Huesca en 1998.

La nostra tesi queda dividida de la manera següent: A la primera part definim els termes a comparar, és a dir, *mono no aware*, *wabi sabi* y *yūgen*, analitzant les seves principals manifestacions artístiques (àmbit literari, teatre *nō*, *haiku* i *haiga*, Cerimònia del Te, jardins *karesansui* i pintura de tinta), Així com el *Land Art* europeu de la dècada dels setanta, centrant-nos

en l'obra de Richard Long i Hamish Fulton. A la segona part compararem el *Land Art* europeu amb l'art japonès medieval, posant l'accent en els quatre apartats on, al nostre entendre, es donen el major nombre de concomitàncies, aquests són: 'la naturalesa com a matèria de l'art', 'la bellesa pintoresca de la senzillesa', 'cap a un art de l'experiència' i 'en els marges de l'art'. Aquesta comparativa general ens serveix de marc per endinsar-nos en l'anàlisi dels trets d'estètica medieval japonesa en l'obra de Long i Fulton. Aquests trets són variats i dispars però es poden resumir en els següents aspectes: Hi ha actituds *zen* en l'actitud i en el quefer artístic dels nostres artistes caminants; el seu plantejament del passeig respon a una concepció poètica del temps molt similar a la dels poetes errants japonesos d'antany; La natura és, tant per un com per a altres, una mena de religió, la seva font d'inspiració i el marc idoni per realitzar les seves obres; Els escrits i les instal·lacions que els nostres artistes produeixen en el camí, estan marcades per una estètica austera i minimalista molt d'acord amb les expressions artístiques pròpies de l'edat mitjana japonesa, com el *suibokuga* o els *haikus*; I finalment, la crítica implícita en l'obra de tots ells, tant occidentals com orientals, ha estat erròniament titllada d'escapista. Més que una fugida es tracta d'una trobada. Una trobada amb l'esperit del paisatge, amb l'essència poètica del mateix. Tenint en compte la crisi actual i l'enorme quantitat de notícies negatives per part dels mitjans a què estem exposats, l'obra de Richard Long i Hamish Fulton és com un bàlsam que ens recorda que formem part de la natura i que la nostra existència seria més plena si es basara en un profund respecte cap a ella.